

Gezi Yazısı - Divan Edebiyatında Gezi

1. Gezilen yerlerin ayrıntılı bir şekilde anlatılması Türk edebiyatında çok eski bir gelenektir. Divan edebiyatında - - - - adıyla bilinen gezi yazıları sadece edebiyatımız açısından değil tarih, coğrafya ve halk bilimi için de oldukça önemli ve zengin bir hazinedir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdaki terimlerden hangisi getirilmelidir?

- A) vakayiname B) tezkire
C) antoloji D) siyer
E) seyahatname

2. Türkçe yazılan ilk gezi kitabı, - - - - adlı eserdir. Eser Portekizlilere karşı savaşırken Hint denizinde fırtınaya yakalanıp Gücerat'ta karaya çıkan yazarın Hindistan, Afganistan, Buhara ve Maverâünnehir yoluyla Edirne'ye dönüşü sırasında başından geçen serüvenleri anlatır.

Parçada boş bırakılan yere sırasıyla aşağıdaki yazar-eser adlarından hangisi getirilmelidir?

- A) Mirat'ül Memalik
B) Cihannüma
C) Tarih-i Seyyah
D) Fransa Sefaretnamesi
E) Acâibü'l Letâif

3. Şehrin doğusunda yine şehre bitişik camili, pek çok hanlı, hamamlı, imaret, mescit, medreseli ve çarşı pazarlı, binden fazla dükkânlı, bir İrem Bağı gibi bağlı bahçeli ve bol akarsulu, üç bin kiremitli mamur ve bakımlı, ağaçlı evlerdir. Bütün Tire şehri halkının ikindiden sonra dinlenme ve gezinti yerleri bu Karakadı semtidir. Yakın olmakla her gün bütün dostlar, maarif ehli vefalı arkadaşlar ve zarifler bölük bölük gelip bu kadı bağlarında neşelenerek musikiye riayet edip her âşık yanık yüksek sesle birbirlerine eşlik ederler. Bu kasabanın her köşesinde nice yüz yerde gülistan ve bostanlar içinde Hüseyin Baykara fasılları olur. Bütün mahallelerin çarşı pazarlarında yeşillik sofalar üzerinde yüksek çınar ve salkım söğütlerin gölgesinde dostlar ve arkadaşlar eğlenirler. Böyle huzurlu güzel kasabadır.

Bu parça ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Öyküleyici anlatım kullanılmıştır.
B) Araştırmacılara kaynak olma özelliği taşır.
C) Anlatım üçüncü kişi ağzından yapılmıştır.
D) Anlatım anlaşılır ve sürükleyicidir.
E) Betimleyici öğelere yer verilmemiştir.

4. Çukurca Hanı köyü menzili: Bu güvenli yere hizmetçileri-mizle ulaşınca canımızı kurtardık. Zira bu Domaniç Dağı, Rum, Arap ve Acem'de meşhur yüksek dağdır. En tepesine dokuz saatte çıkılır. Yol kesenler yatağı ve asiler durağı amansız bir dağdır. Zirve kısmı bulutlar içindedir. Hava açık olunca güney tarafında Mihaliç şehri, Erdek kasabası, Apolyont ve Biga kasabaları gözükür. Güney tarafında iki konak Kütahya ve doğu tarafında Bilecik kasabası gözükür böyle bir amansız dağdır. Hamd olsun esenlikle Çukurca Hanı'na düştük. Tüm köy halkı ensesindeki yaylağa çıkmışlar. Hemen Çukurca çukurunda karar etmeyip güneş batıncaya dek yaylağa çıktık. Bütün yaylaya çıkan halkın ortasına çadırımızı kurup konduk. Yüksek sesle akşam ezanını okuyup kalabalık cemaatle akşam namazını kıldık. Tüm yayla halkı bizden hoşlanıp yiyecek ve içeceklerimizi bol bol verdiler. O gece onlarla can sohbeti edip başımızdan geçenleri anlattığımızda onlar da "İyi can kurtarmışsınız" diye hamdettiler.

Bu parça ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Konuşma diline yakın bir anlatımı vardır.
B) Halkın anlayacağı deyimler kullanılmıştır.
C) Dil alıcıyı harekete geçirme işlevinde kullanılmıştır.
D) Araştırmacılar için önemli inceleme ve yorumlara imkân sağlar.
E) Yazar gezdiği yerleri aktarmakla kalmamış, onlara kendi yorumlarını da katmıştır.

5. Nabi'nin - - - - adlı eserinde, yaklaşık bir yıl süren hac yolculuğunun kelimelerle resmini çizer. Şehirler, gördüğü tarihî ve kültürel değeri olan binaların tasvirini yapar. Eser; Urfa, Şam, Kahire, Mekke ve Medine şehirleri ile ilgili bilgiler içerir.

Parçada sözü edilen eser aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tuhfetü'l-Haremeyn
B) Seyahatname-i Hudud
C) Avrupa Seyahatnamesi
D) Menazirü'l Avalim
E) Acaibü'l Letâif

6. Köprüden geçip Maverâünnehir'e girdiğimiz gün, orada istirahat ettik. Ertesi gün yola çıkıp Hazarnüve, oradan da Çarşamba kasabasına vardık. Hoca Yakup Çarhi'yi ziyaret edip oradan Hisarı Şaduman'a vardık. Bundan sonra Singerd Dağı'nı aştık. Dağda devamlı surette yağmur yağdı. Yağmur suları büyük bir ırmak gibi aktı. Allah'ın kudretini temaşa ettik. Buradan, Keş demekle bilinen şehre geldik. Sultan Haşim'le görüştük. O da geçiş izni verdi.

Seydi Ali Reis'in "Mirat'ül Memalik" adlı eserinden alınan parçayla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Kısa cümlelerle kurulu anlaşılır bir dil kullanılmıştır.
B) Olaylar kronolojik olarak sıralanmaktadır.
C) Yolculuk esnasında görülen olaylar anlatılmaktadır.
D) Anlatımında mantıksal bir bütünlük yoktur.
E) Metnin içeriğinde dinî unsurlar söz konusudur.

Gezi Yazısı - Divan Edebiyatında Gezi

7. Daha önce yazılmış olan eserlerden yararlanılarak ortaya çıkarılan; matematik, coğrafya ve kartografya konularına yer verilen esere, konularla ilgili şekiller ve haritalar da konmuştur. Dünyayı kıtalara ayırarak ülkeleri belli bir sıralama izleyerek anlatır. Eserde yer verilen konu başlıklarını şu şekilde toplamak mümkündür: Arzın Küre Oluşu, Felekler ve Unsurlar, Kutuplar ve Daireler, Medarlar ve Mıntıklar, Haki-ki İklimler, Tul ve Arz Daireleri, Mevki Tayini, Mesafe Ölçüleri ve Mıkyaslar, Cihetler ve Rüzgârlar, Kara ve Deniz Haritaları, Kara Haritalarının Yapılmasındaki Güçlükler.

Parçada sözü edilen eser ve yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kitab-ı Bahriye - Piri Reis
B) Cihannüma - Katip Çelebi
C) Fransa Seyahatnamesi - Yirmisekizinci Çelebi Mehmet
D) Seyahatname - Evliya Çelebi
E) Avrupa Seyahatnamesi - Mustafa Sait Bey

8. "Zuhûr eyledikte bizim kıyl u kâl
Bin iki yüz otuz sekiz idi sâl (...)
Sıtanbul'a geçmiş idim salı gün
Cihan görmesün anın emsâlî gün
(kıyl u kâl: dedi kodu - sâl: yıl)

Bu dizelerden hareketle İzzet Molla'nın "Mihnet Keşan" adlı eseri için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır.
B) Seyahatname özelliği göstermektedir.
C) Keşan'a geldiği gün anlatılmaktadır.
D) Kişisel düşüncelere yer vermiştir.
E) Mekân ve zaman belirgindir.

9. Yirmisekiz Çelebi Mehmet Efendi'nin kaleme aldığı, gezip gördüklerini anlattığı sefaretnamesinde; dönemin Fransa'sı hakkında önemli bilgiler verilirken iki toplum arasındaki farklılıklar da Mehmet Efendi'nin bakışıyla anlatılmaktadır. Sefaretname'de az da olsa mukayese yoluyla anlatımlara yer verilmiştir. Mukayese edilen yerleri, Paris'in saray ve bahçelerini, halı ve ayna imalathanelerini, seralarını, rasathane, matbaa, kilise, kale ve istihkâmlarını, opera ve apartmanları ile Parisli kadınları tasvir ettiği eseriyle Lale Devri'nin dinamiklerini oluşturmuş ve Osmanlı'da, Batı'ya ait sosyokültürel etkiler kısa sürede kendini göstermiştir.

Bu parçadan hareketle "Fransa Sefaretnamesi" hakkında aşağıdakilerden hangisi kesinlikle çıkarılamaz?

- A) Fransa hakkında bilgi verilmektedir.
B) Karşılaştırmalı bir anlatım söz konusudur.
C) Fransa ve Osmanlı şehirleri karşılaştırılmıştır.
D) Gezilen şehirler betimlenmiştir.
E) Bu eserle Osmanlı'nın Batı yaşantısı hakkındaki bilgisi artmıştır.

10. Bunların vilayetlerinde büyük bir hastalık zuhur ettiğinde, başka vilayetlerden gelenler nice günler onlara karışmayıp temas etmeksizin konuşup sohbet ederler... Toulon şehrinde de hastalık zuhur etmiş. Kendilerinin ziyade korkuları olduğundan gelen kimselere otuz kırk gün ve bazılarına daha ziyade geçmedikçe yanaşmazlar... Nazarto ya da karantina tabir ederler. Montepellier şehri içinde ki milletin hastalıktan korkuları çok olduğundan ol mahal boş yer olup gelen gideni olmadığı için karantina etmeye münasip görmüşler... Bu nedenle kırk gün tamam olunca ya kadar ol sıkıntılı yerde kalındı.

Bu parçadan hareketle Sefaretname türü ile ilgili aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

- A) Görülen yerler, izlenimler, yalın ve sürükleyici bir us-lupla anlatılır.
B) İlginç özelliklerin, dikkat çeken mekânların anlatımı öne çıkarılır.
C) Yaşanmış bir gerçek üzerine oluşturulur.
D) Nesnel verilerden oluşan bilimsel belge niteliği taşır.
E) Gezilen yerlerin geçmişi ve ticari yapısı hakkında bilgi verir.

11. I. 17. yüzyılda yazılmış on iki ciltlik bir gezi kitabıdır.
II. Gerçekçi bir gözle izlenen olaylar, yalın ve duru, zaman zaman da fantastik bir anlatım içinde yazılmıştır.
III. Sıklıkla deyim kullanılmıştır.
IV. Olaylara çoğu defa alaycı bir tavırla yaklaşan Evliya Çelebi, bazen naklettiği olayları renklendirmek amacıyla uydurma haberler ve olaylar da ortaya atmış, okuyucunun ilgisini çekmek için aklın alamayacağı garip olaylara da yer vermiştir.
V. Şiir formunda yazılmıştır.

Numaralanmış cümlelerin hangileri, Evliya Çelebi'nin Seyahatname'si ile ilgili özelliklerden değildir?

- A) I ve II. B) I ve III. C) II ve IV.
D) I ve V. E) IV ve V.

